

Doç. Dr. Barış Sipahi

Arş. Gör. Dr.
Ayça Akarçay Ögüz

TMS 36 Çerçevesinde Maddi Duran Varlıklarda Değer Düşüklüğünün Ölçülmesi

Doç. Dr. Barış SİPAHİ

Arş. Gör. Dr. Ayça AKARÇAY ÖĞÜZ

Marmara Üniversitesi, İİBF.

Özet

Dünyada son yıllarda her alanda yaşanan entegrasyondan muhasebe uygulamalarının nasibini alması kaçınılmaz olmuştur. Bu bağlamda ülkeler arasında yaşanan farklılıkları ortadan kaldırmak adına finansal tabloları ortak bir dille ifade edebilme ihtiyacı doğmuştur. Finansal tabloların karşılaştırılabilirliğinin sağlanması, güvenilir bilgi elde etme ve finansal tablolardaki uyumun sağlanması gibi kaygılar sonucunda da uluslararası muhasebe standartları önem kazanmıştır.

Bu makalenin amacı; bu standartlardan biri olan TMS 36 varlıklarda değer düşüklüğü standardı çerçevesinde maddi duran varlıklarda karşılık ayırma müessesini açıklamaktır.

Anahtar Sözcükler: TMS 36, TMS 16, maddi duran varlıklar, değer düşüklüğü.

JEL Sınıflaması: M41, M48, M49

Abstract (To Assess the Impairment at Materiel Assets in Accordance with Turkish Accounting Standart 36)

Accounting has inevitably been affected by the integration in every field around the world in recent years. In this context, the need to express financial statements in a common language has surfaced to eliminate the differences in practices around the world. International accounting standards have gained importance as a result of concerns such as providing for the comparability, reliability and harmonization of the financial statements.

The aim of this article is to explain the allowance recording process for the plant assets in the light of Turkish Accounting Standard 36 Impairment of Assets.

Key Words: Turkish Accounting Standard 36, Turkish Accounting Standard 16, plant assets, impairment.

JEL Classification: M41, M48, M49

1. Giriş

Finansal tabloların temel amacı, işletmenin durumunu, performansını ve nakit akımları hakkında ilgili tarafların bilgi ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamaktır.

Mali tabloların hazırlanmasında temel ilkelerden biri olan ihtiyatlılık, bu amaca hizmet eden ilkelerdendir. Ancak, ülkemizde vergi bazlı hazırlanan mali tablolarda ihtiyatlılık ilkesinin tam anlamıyla uygulandığını söylemek zordur. Uluslara-

rası muhasebe standartları ile tam uyum sağlanması amacıyla hazırlanan Türkiye Muhasebe Standartlarının finansal tabloların asli amacına hizmet ettiği bir gerçektir.

Bu standartlardan biri olan varlıklarda değer düşüklüğü ile ilgili düzenlemeler UMS 36 yayınlanmadan önce, çeşitli standartların içerisinde düzenlenmekteydi. Ancak, diğer standartların içerisinde yer alan düzenlemeler değer düşüklüğünün tam olarak tespit edilmesi ile ilgili ilkeleri belirlemekten ziyade nasıl ölçüleceğini açıklamaktaydı. UMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı, varlıklardaki değer düşüklüğünü ele alan ilk kapsamlı standarttır. 1 Temmuz 1999'da yürürlüğe girmiş olan bu standart, 31 Mart 2004'te revizyona tabi tutularak son halini almıştır.¹

Ülkemizde UMS 36 Standardı ile uyumlu olarak yayımlanan ilk düzenleme BDDK tarafından 2002 yılında yapılmıştır. Bu düzenlemenin "Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine ilişkin 7 Sayılı Tebliğ Varlıklarda Değer Azalışının Muhasebeleştirilmesi Standardı" olduğu görülmektedir. Bu standardı SPK tarafından 2003 yılında yayımlanan Seri:IX, No:25 sayılı tebliğin dokuzuncu kısmında yer alan düzenleme izlemiştir. Son olarak TMSK tarafından TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı 18.03.2006 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe koyulmuştur.

2. Standartla İlgili Temel Bilgiler

Standardın amacı, varlıkların geri kazanılabilir tutarından² daha yüksek bir

¹ Simon Riley, "IAS 36", http://www.accaglobal.com/students/publication/students_accountant/archieve/2002/23/315710, (24 Ağustos 2009)

² Geri Kazanabilir Tutar: Bir varlığın veya nakit yatan birimin, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden yüksek olanıdır.

değerle muhasebe kayıtlarında gösterilmelerinin önlenmesi ve geri kazanılabilir tutarın nasıl hesaplanacağını açıklanması ile birlikte³ değer düşüklüğü zararının ne zaman iptal edileceği konusuna açıklık getirmektedir.⁴ Bunların yanı sıra değer düşüklüğüne uğramış varlıklara ilişkin yapılması gereken açıklamalar düzenlenmiştir.⁵ Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardının kapsamına giren varlıklar aşağıdaki gibi sıralanabilir;⁶

- Araziler,
- Binalar,
- Makina ve Ekipmanlar,
- Maliyet değeri ile muhasebeleştirilen yatırım amaçlı gayrimenkuller,
- Maddi Olmayan varlıklar,
- Şerefiye,
- Şubeler ve ortaklıklardaki yatırımlar
- TMS 16 ve 38'e göre yeniden değerlendirilmiş tutarlar üzerinden izlenen varlıklar.

3. Değer Düşüklüğüne Uğramış Varlığın Belirlenmesi ve Değer Düşüklüğünün Hesaplanması

Bir varlığın net defter değeri, geri kazanılabilir tutarını aştığı zaman varlık değer düşüklüğüne uğramıştır. İşletme her bilanço tarihinde varlığın değerinin düşmüş olabileceğine ilişkin gösterge olup olmadığını değerlendirmelidir.

³ IAS 36: Impairment of Assets, <http://www.iasplus.com/standard/ias36.htm>, (24 Ağustos 2009)

⁴ Nalan Akdoğan, "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Türkiye Muhasebe Uygulamalarına Getireceği Değişiklikler ve Vergi İlişkisi", *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, MÖDAV, Cilt:6, Sayı:3 (Eylül 2004), ss.50-51.

⁵ Başak Akgül Ataman, Hüseyin Akay, *Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma*, 2. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2004, s.173.

⁶ IAS-36, *Impairment of Assets*, <http://www.iasplus.com/standard/ias36.htm>, (24 Ağustos 2009)

Varlıklarda değer düşüklüğünün ortaya çıkması ile ilgili olarak bazı göstergeler söz konusudur. Bu göstergeler dış kaynaklı ya da iç kaynaklı bilgilerden oluşmaktadır.⁷

Dış Kaynaklı Bilgiler;

- Dönem boyunca, bir varlığın piyasa değerinin, zamanaşımı veya normal kullanım sonucunda, beklenilenden önemli ölçüde düşmüş olması,
- Dönem boyunca, işletmenin faaliyet gösterdiği piyasada, olumsuz etkiler yaratan önemli değişikliklerin ortaya çıkması veya yakın gelecekte ortaya çıkacak olması,
- Piyasadaki faiz oranlarının veya diğer yatırım kârlılığına ilişkin diğer piyasa faiz oranlarının dönem boyunca artmış olması ve muhtemelen bu artışların varlıkların değerinin hesaplanmasında kullanılan iskonto oranını etkileyecek olması ve varlığın geri kazanılabilir tutarını büyük ölçüde azaltacak olması,
- Aktiflerin net defter değerlerinin işletmenin piyasa değerlerinden daha fazla olmasıdır.

İç Kaynaklı Bilgiler ise,

- Bir varlığın fiziksel hasara uğradığına veya eskidiğine ilişkin kanıtların varlığı,
- Varlığın mevcut veya beklenen kullanılma derecesinde veya şeklinde işletmeye olumsuz etkide bulunan önemli değişikliklerin ortaya çıkması veya yakın gelecekte ortaya çıkacak olması,
- İşletmenin faaliyet raporlarında, bir varlığın ekonomik performansının

kötü olduğu veya olacağına ilişkin kanıtların varlığıdır.

Yeniden değerlendirilmiş bir varlıkta değer düşüklüğü olabileceğinin tespiti, gerçeğe uygun değer tespitinde kullanılan esasa bağlıdır. Buna göre⁸;

a) Varlığın gerçeğe uygun değeri piyasa değeri ise, gerçeğe uygun değeri ile satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri (net satış fiyatı) arasındaki fark, varlığı elden çıkartırken oluşacak maliyetlerdir. Elden çıkarma maliyeti, finansman maliyeti ve vergi gideri dışında bir varlığın elden çıkarılması ile doğrudan ilişkilendirilebilen maliyetleri ifade etmektedir.

- Elden çıkarma maliyetleri önemsiz tutarda ise, yeniden değerlendirilmiş varlığın geri kazanılabilir tutarı yeniden değerlendirilmiş tutarına yakın ya da ondan daha büyük olacaktır. Bu durumda, yeniden değerlendirme hükümleri uygulandıktan sonra, yeniden değerlendirilmiş varlığın değer düşüklüğüne uğraması olası değildir ve geri kazanılabilir tutarının tahminine gerek olmamaktadır;

- Elden çıkarma maliyetleri önemsiz tutarda değil ise, yeniden değerlendirilmiş varlığın satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri (net satış fiyatı) zorunlu olarak gerçeğe uygun değerinden düşük olacaktır. Bu nedenle, varlığın kullanım değeri yeniden değerlendirilmiş tutarından düşükse, yeniden değerlendirilmiş varlık değer düşüklüğüne uğramış olacaktır.

b) Varlığın gerçeğe uygun değeri piyasa değerinden farklı bir esasa dayanılarak belirleniyorsa, varlığın yeniden değerlendiril-

⁷ Gürbüz Gökçen, Başak Ataman Akgül ve Cemal Çakıcı, **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları**, İstanbul: Beta Basım, 2006, ss.301-302.

⁸ Ümit Gücenme ve Ayten Poroy Arsoy, "Muhasebe Standartlarına Göre Maddi Duran Varlıklarda Değer Artış ve Azalışların Tespiti ve Kaydı", **Analiz**, Cilt:5, Sayı:14 (Ekim,2005), s.7.

miş değeri diğer bir ifade ile gerçeğe uygun değeri geri kazanılabilir tutarından büyük ya da küçük olabilir.

Standartta yapılan açıklamaları Tablo: 1’de özetleyebiliriz.⁹

Standartta ayrıca, işletmenin varlıkta herhangi bir değer düşüklüğü belirtisinin varolup olmadığına bakılmaksızın, sınırsız faydalı ömre sahip veya henüz kullanılmayan bir maddi olmayan duran varlığın, defter değerini geri kazanılabilir tutarı ile karşılaştırarak, değer düşüklüğü açısından test edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Her yıl aynı zamanda yapılmak şartıyla, değer düşüklüğü testi bir yıllık dönemin herhangi bir zamanında yapılabilir. Farklı maddi olmayan duran varlıklar değer düşüklüğü açısından değişik zamanlarda teste tabi tutulabilirler. Ancak, bu tür bir maddi olmayan duran varlığın cari dönemde muhasebeleştirilmiş olması durumunda, değer düşüklüğü açısından cari yılın bitiminden önce teste tabi tutulur. İşletme, şirket birleşmesi sırasında elde edilen şerefiyeyi de değer düşüklüğü açısından yıllık olarak test etmelidir.¹⁰

4. Standartta Yer Alan Kavramların Ölçümü

4.1. Geri Kazanılabilir Tutarın Ölçümü

Standart, geri kazanılabilir tutarı, “bir varlığın veya nakit yaratan bir birimin satış maliyetleri düşülmüş, gerçeğe uygun değer ile kullanım değerinden yüksek olanı” olarak tanımlamıştır.

Varlığın hem satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerini her zaman belirlemek gerekmez. Örneğin; eğer bu tutarlardan biri varlığın

defter değerini aşarsa, varlığın değeri düşmemiştir ve diğer tutarın tahmin edilmesine gerek yoktur.¹¹

Aktif bir piyasada alışverişe konu olmasa bile, varlığın satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerini (net satış fiyatı) belirlemek mümkündür. Ancak bazı durumlarda, güvenilir bir tahmin yapmak için bir temel oluşmaması durumunda, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerini (net satış fiyatını) belirlemek mümkün olmayacaktır. Bu durumda, varlığın geri kazanılabilir tutarı, kullanım değeri olarak dikkate alınır.¹²

Eğer varlığın kullanım değeri, varlığın net satış fiyatını önemli ölçüde aşıyorsa, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer (net satış fiyatı) varlığın geri kazanılabilir tutarı olarak kabul edilebilir. Bu durum daha çok satış amaçlı elde tutulan varlık için çoğu zaman geçerli olacaktır. Çünkü, varlığın kullanımı sonucu yaratılacak olan nakit girişleri önemsiz düzeyde olacağından, varlığın kullanım değeri, elden çıkarılması halinde sağlanacak olan nakit girişlerinden oluşur.¹³

¹¹ TMSK, **Varlıklarda Değer Düşüklüğüne ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 36) Hakkında Tebliğ Sıra No: 28**, 2006, http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=38 (20 Ağustos 2009), s.5.

¹² IASB, **International Financial Reporting Standards 2004**, London, s.1382.

¹³ Selçuk Uslu, “Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yayınlanan 7 Sayılı Tebliğ’de Yer Alan Varlıklardaki Değer Azalışının Muhasebeleştirilmesi Standardının Varlıkların Değer Kaybetmesi Başlığını Taşıyan 36 Numaralı Uluslar arası Muhasebe Standardıyla Karşılaştırılması”, **MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 6, Sayı:3 (Eylül 2004), s.7.

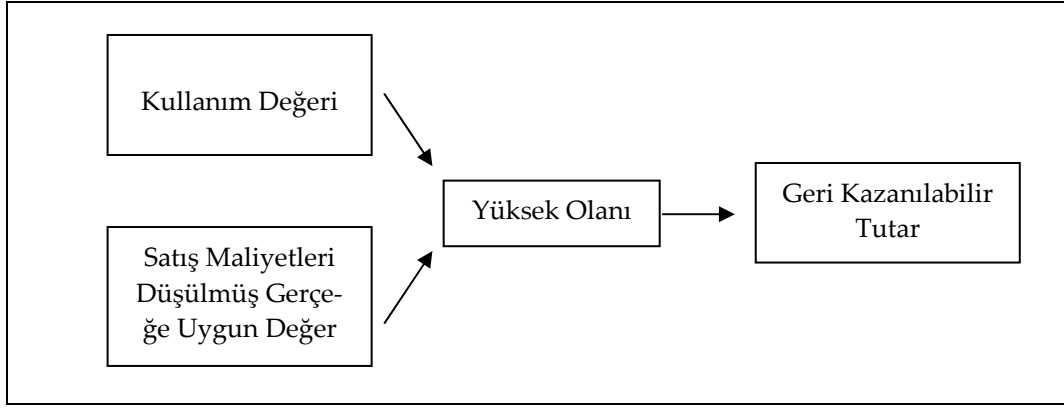
⁹ Gücenme ve Poroy Arsoy, **a.g.e.**, s.7.

¹⁰ Gökçen, Ataman Akgül ve Çakıcı, **a.g.e.**, s.302.

Tablo 1: Yeniden Değerlenmiş Varlıkta Değer Düşüklüğü Tespiti

Değer Düşüklüğü Testi Yapılır	Değer Düşüklüğü Testi Yapılmaz
a) Gerçeğe Uygun Değer = Piyasa Değeri ise ancak elden çıkarma maliyetleri önemsiz tutarda değilse, b) Gerçeğe uygun değer farklı bir esasa göre belirleniyorsa; Yeniden değerlendirilmiş tutar > Geri Kazanılabilir Tutar Yeniden değerlendirilmiş tutar < Geri Kazanılabilir Tutar	a) Gerçeğe Uygun Değer = Piyasa Değeri ise ve elden çıkarma maliyetleri ihmal edilebilir tutarda ise geri kazanılabilir tutar tahminine gerek yoktur. Çünkü; Yeniden değerlendirilmiş tutar = Geri Kazanılabilir Tutar Veya; Yeniden değerlendirilmiş tutar < Geri Kazanılabilir Tutar

Şekil 1: Geri Kazanılabilir Tutarın Tespiti

Eğer varlık diğer varlıklardan veya varlık gruplarından bağımsız olarak nakit girişi yaratıyorsa, her bir varlığın geri kazanılabilir tutarı hesaplanır. Varlık, diğer varlık veya varlık gruplarına bağımlı nakit girişi yaratması durumunda, aşağıda sayılan hususlardan birisi gerçekleşmedikçe geri kazanılabilir tutar, varlığın ait olduğu nakit yaratan birim için belirlenir.¹⁴

- Satış maliyetleri düşülmüş, gerçeğe uygun değer (net satış fiyat) defter değerinden yüksekse veya,
- Satış maliyetleri düşülmüş, gerçeğe uygun değer (net satış fiyatı) saptanabiliyor ve varlığın kullanım değeri net satış fiyatına yakın olarak tahmin edilebiliyorsa, varlığın kullanım değeri saptanabilir.

Satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer en iyi göstergesi, herhangi bir ilişkiden etkilenmeyecek koşullar altında bağlayıcı bir anlaşmada yer alan, varlığın elden çıkarılması ile doğrudan ilişkilendirilebilecek ek maliyetlere göre ayarlanmış fiyattır. Bağlayıcı bir anlaşmanın olmaması durumunda ise varlık aktif bir piyasada satışa konu oluyorsa satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer, varlığın piyasa fiyatından elden çıkarma maliyeti düşüldükten sonra kalan tutardır.¹⁵

¹⁴ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, a.g.e.,s.891.

¹⁵ Ataman Akgül ve Akay, a.g.e.,s.174.

Uygun piyasa fiyatı genellikle cari teklif fiyatıdır. Cari teklif fiyatının mevcut olmaması durumunda, işlem tarihi ile tahminin yapıldığı tarih arasındaki ekonomik koşullarda önemli bir değişiklik olmadıkça, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri tahmin ederken, en son işlem fiyatı esas alınabilir.¹⁶

Eğer bağlayıcı bir satış sözleşmesi veya aktif bir piyasa bulunmaması durumunda, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer, bilanço gününde bilgili ve istekli taraflar arasında bir varlığın elden çıkarılmasına ilişkin yakın bir zamanda gerçekleşmiş işlem sonucunda, işletmenin elde edebileceği tutarı yansıtan mevcut en iyi bilgiye dayanır. Bu tutardan yine elden çıkarma maliyetleri düşülür. Bu tutarın belirlenmesinde firma aynı sektördeki benzer varlıklarla ilgili yakın geçmişte gerçekleşmiş olan işlemlerin sonuçlarını dikkate alır. Satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer zorla kabul ettirilen bir fiyatı yansıtmamalıdır.¹⁷

Örnek: Piyasa koşullarından benzer bir ürün için öngörülen satış fiyatı 100.000 TL olan nakit yaratan Z'nin satışı sırasında 5.000 TL taşıma gideri ödeneceği tahmin edilmektedir. Buna göre Z biriminin net satış fiyatı nakliye ve damga vergisi düşüldükten sonra 95.000 TL (100.000-5.000) hesaplanır.

4.2. Kullanım Değeri

Varlığın kullanım değerinin tahmini iki aşamalı bir süreç olup bunlardan birincisi, gelecekteki nakit akımlarının tahmin edilmesidir. İkincisi ise, uygun bir iskonto oranının uygulanması suretiyle bu nakit

akımların bugünkü değerinin hesaplanmasıdır.¹⁸

Gelecekteki nakit akımların tahmini, makul varsayımlara dayandırılmalıdır. Abartılı gelir büyüme oranlarından, önemli tahmini maliyet indirimlerinden veya tesis varlıkları için makul olmayan faydalı ömürden kaçınılmalıdır.¹⁹

Varlığın Kullanım değerinin hesaplanmasında aşağıdaki unsurlar dikkate alınmalıdır²⁰:

- İşletmenin varlıktan elde etmeyi beklediği gelecekteki nakit akışlarının tahmini,
- Söz konusu gelecekteki nakit akışlarının tutarı ve zamanlamasında olabilecek değişikliklerle ilgili beklentiler,
- Piyasa riski hariç tutulmuş cari faiz oranı ile temsil edilen paranın zaman değeri,
- Varlıkta yer alan belirsizliğe katlanmanın bedeli,
- Likidite azlığı gibi, piyasa katılımcılarının işletmenin varlıktan elde etmeyi beklediği gelecekteki nakit akışlarının fiyatlandırmasına yansıta-acağı diğer unsurlar.

Örnek: Aşağıda yer alan bilgiler, bilanço gününde bir işletmenin duran varlıklarına ilişkindir.²¹

---

¹⁸ B.Epstein,A.Mirza, **IFRS: Interpretation and Application of International Accounting and Financial Reporting Standarts**, ABD:Wiley,2005, s.216.

¹⁹ Epstein ve Mirza,a.g.e.,s.216.

²⁰ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, a.g.e.,s.893.

²¹ Hennie Van Greuning, **International Financial Reporting Standarts, A Pratical Guide**, The World Bank, Washington D.C.,2005,ss.188- 189.

---

¹⁶ TMSK, a.g.e.,s.9.

¹⁷ Uslu,a.g.e.,s.7.

	Net Defter Değer (TL)	Satış Maliyetleri Düşülmüş Gerçeğe Uygun Değer (TL)	Kullanım Değeri (TL)
Varlık 1	121.000	123.000	116.000
Varlık 2	235.000	205.000	203.000
Varlık 3	118.000	120.000	126.000
Varlık 4	85.000	80.000	84.000
Varlık 5	30.000	25.000	-

Bu varlıklara ilişkin ek bilgiler ise şu şekildedir.

1) 2 ve 3 no.lu varlıklar, yeniden değerlendirilmiş varlıklardır ve toplam yeniden değerlendirme artışları, varlıklar için sırasıyla 10.000 TL ve 4.000 TL olarak öz kaynağa dahil edilmiştir. Bu varlıkların her ikisi de üretimde kullanılan makinelerdir.

2) 5 no.lu varlık, işçilerin sabah ve akşam taşınması için kullanılan bir otobüstür. Otobüsün, sürekli kullanımda olan diğer varlıkların nakit akışlarından bağımsız nakit akışı yaratan bir birim olmadığı için, ayrı olarak kullanım değerini belirleme imkanı yoktur.

Yukarıda adı geçen varlıklarda değer düşüklüğü ile ilgili analizde Varlık 1 için geri kazanılabilir tutar ile net satış fiyatı karşılaştırılır. Bu karşılaştırma sonucunda değer düşüklüğü olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü 123.000 TL olan geri kazanılabilir tutar, 121.000 TL olan defter değerinde yüksektir.

Varlık 2 ise değer düşüklüğüne uğramış olduğunu görmekteyiz. Çünkü, 205.000 TL olan geri kazanılabilir tutarı, 235.000 TL olan defter değerinden düşüktür ve 30.000 TL'lik bir değer düşüklüğü meydana gelmiştir. Standarda göre, değer düşüklüğü, yeniden değerlendirme azalışı olarak gösterilmelidir. O nedenle, 10.000 TL'lik azalış, öz kaynaklarda yeniden değerlendirme fazlası hesabına borç kaydedilmelidir ve 20.000 TL'lik zarar bakiyesi, kar zarar hesabına alınmalıdır.

Varlık 3' de değer düşüklüğüne uğramamıştır.

Varlık 4 değer düşüklüğüne uğramıştır. Çünkü, 84.000 TL olan geri kazanılabilir tutarı, 85.000 TL olan kayıtlı değerinden daha düşüktür ve oluşan 1.000 TL'lik değer düşüklüğü zararı, gelir tablosunda gider olarak kaydedilecektir.

Otobüsün geri kazanılabilir tutarı tespit edilememektedir. Çünkü, varlığın kullanım değeri, net satış fiyatına yakın olarak belirlenememekte ve diğer varlıklardan büyük ölçüde bağımsız nakit akışı yaratmamaktadır. Bu nedenle, yönetim otobüsün ait olduğu nakit yaratan birimi tespit etmek zorundadır ve bir bütün olarak o birimin geri kazanılabilir tutarını tahmin etmelidir.

4.3. Gelecekteki Nakit Akışlarının Tahmini

TMS 36 işletme nakit akış tahminlerini, ilgili varlığın geriye kalan yararlı ömrü boyunca var olacak ekonomik koşullara ilişkin yönetimin yaptığı en iyi tahminleri içeren mantıklı ve desteklenebilir varsayımlara dayandırarak yapacağını belirtmektedir.²²Bir işletme kullanım değerinin ölçümünde aşağıdakileri uygulamalıdır;²³

²² Cemal İbiş, Yakup Selvi, Fatih Yılmaz, Barış Sipahi, Volkan Demir, Kerem Sarıoğlu, "Seçilmiş Türkiye Finansal Raporlama Standartları", İSMMMMO Yayınları, Yayın No:99, s.137

²³ Nuran Cömert Doyrangöl ve Nermin Çıtak, "XI/25 Sayılı Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ Kapsamında Maddi Varlıklar"

a) Nakit akış tahminleri, yönetimin varlığın kalan faydalı ömrü üzerinde var olacak ekonomik koşullara ilişkin en iyi tahminlerini temsil eden makul ve kanıtlanabilir varsayımlara dayandırılmalıdır. Diğer bir deyişle işletme dışı kanıtlara büyük ağırlık verilmelidir.

b) Nakit akış tahminleri yönetim tarafından onaylanmış, nihai finansal bütçelere dayandırılmalıdır. Ancak, gelecekte olacak yeniden yapılandırmalar veya varlığın gelecekteki performansını artırma veya iyileştirmelerden kaynaklanan nakit giriş ya da çıkışları dikkate alınmamalıdır. Bu tahminlere dayandırılan projeksiyonlar, daha uzun bir dönemin kullanılması gerektiği kanıtlanamıyorsa, azami beş yıllık bir dönemi kapsamalıdır.

c) Güncel bütçelerin kapsadığı dönemlerin ötesinde nakit akım tahminleri, artan bir oranın kullanılması gerektiği kanıtlanamıyorsa, sonraki yıllara ilişkin sabit veya azalan bir büyüme oranı kullanılarak bütçelere dayanan projeksiyonlardan çıkarım yapılması yoluyla tahmin edilmelidir. Bu büyüme oranı, daha yüksek bir oranın kullanılması gerektiği doğrulanamıyorsa, ürünlere, endüstrilere veya işletmenin faaliyet gösterdiği ülke veya varlığın kullanıldığı piyasaya ilişkin uzun dönem ortalama büyüme oranını aşmamalıdır.

Nakit akım projeksiyonları yönetim tarafından onaylanan en son finansal bütçelere dayanmalıdır. Bütçelere dayanan projeksiyonlar en fazla 5 yıllık bir süreci kapsamalıdır.²⁴

Ancak standardın 35. paragrafına göre, yönetim tahminlerinin güvenilir olduğundan eminse ve geçmiş yıllardaki deneyimlerine dayanarak, daha uzun dönemler için gelecekteki nakit akımlarını

doğru tahmin edebildiğini kanıtlaması durumunda, beş yıldan daha uzun dönem için yapılan finansal bütçelere dayanan nakit akımı tahminlerini de kullanabilir.

Iskonto oranının temel unsuru, cari piyasa oranıdır. Buna daha sonra, varlığın kendine özgü riskler eklenmelidir. Ancak bu risk eklenmesi nakit akışlarına yapılmış olabilir. Risk iki kere eklenmiş olmalıdır.²⁵

Paranın zaman değeri ile varlığa özgü risklere ilişkin cari piyasa değerlendirmesini yansıtan oran; yatırımcıların tutar, zaman ve risk profili açısından işletmenin varlıktan elde etmeyi beklediği nakit akışlarıyla aynı düzeyde nakit akışları yaratan bir yatırım yapmış olmaları durumunda elde etmeyi bekleyecekleri kazançtır. Bu oran, benzeri varlıklar için cari piyasa işlemlerindeki zımni bir oran üzerinden veya hizmet potansiyeli ve riskleri açısından ilgili varlığa benzer bir varlığa (veya varlık portföyüne) sahip halka açık bir işletmenin ağırlıklı ortalama sermaye maliyeti üzerinden tahmin edilir.²⁶

Bu oranlar ülke riskleri, kur riskleri, fiyat riskleri ve nakit akım riskleri gibi riskler göz önünde bulundurularak düzeltilir. Mükerrerliği önlemek için, iskonto oranı, gelecekteki nakit akımları tahminlerinin düzeltilmesi amacıyla dikkate alınan riskleri yansıtmamalıdır.²⁷

Örnek: Aşağıda faydalı ömrü 5 yıl olarak belirlenen bir varlığın net satış fiyatı ile karşılaştırılacak kullanım değerinin hesaplanması, beklenen nakit akışlarına % 15 iskonto oranı uygulanarak hesaplanması yer almaktadır. Bugünkü değer faktörü; "i" iskonto oranı ve "n" iskonto dönemi olmak üzere $1/(1+i)^n$ formülü ile hesaplanmaktadır.

²⁵ Epstein ve Mirza, a.g.e.,s.217.

²⁶ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, a.g.e., s.900.

²⁷ DOYRANGÖL, Nuran Cömert ve ÇITAK, Nermin, a.g.e.. s.27.

MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi,Cilt: 6, Sayı: 4 (Aralık 2004), ss. 25-26

²⁴ IAS 36: Impairment of Assets, <http://www.iasplus.com/standard/ias36.htm>, (24 Ağustos 2009)

YIL	Nakit Akışları	Bugünkü Değer Faktörü	Nakit Akışlarının Bugünkü Değeri
2005	10.000	0,86957	8.696
2006	12.400	0,75614	9.376
2007	14.000	0.65752	9.205
2008	8.000	0,57175	4.574
2009	12.200	0,49718	6.066
Toplam	56.600		37.917

Yukarıdaki örnekten anlaşılacağı gibi, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri (net satış fiyatı) hesaplamak daha kolaydır. Örneğin varlığın aktif bir piyasası varsa, bu piyasadaki fiyat elde edilebilen tutar olarak kabul edilebilir. Fakat varlığın kullanım değerinin belirlenmesi daha güçtür. Çünkü ileriye dönük; varlığın gelecekte yaratacağı nakit giriş veya çıkışları ve bunların bugünkü değerinin hesaplanması, iskonto oranının belirlenmesi gibi bir takım tahminlerin yapılması gerekmektedir.²⁸

Örnek: Gelecekteki nakit akışlarının iskonto oranı kullanılarak, bugünkü değerlerinin tespit edilmesi ve değer düşüklüğü zararının hesaplanması ile ilgili olarak aşağıdaki örneği verebiliriz.

ABC şirketinin, nakit üreten birim oluşturdukları bir makine grubu bulunmaktadır. Bu makineler tek tek nakit girişi sağlayamamakta, ancak birlikte çalışmalarını sonucunda nakit girişi sağlanmaktadır. Bu makine grubunun, son bilanço olan 31.12.2008 tarihinde toplam 187.500 TL defter değeri bulunmaktadır.

Makineler yaşlandıkça üretkenliklerinin azalacağı ve amortisman hariç maliyetlerindeki değişimler göz önünde bulundurulurken, gelecekte beklenen nakit

girişleri ve çıkışları ile ilgili aşağıdaki durumların oluşacağı tahmin edilmiştir.

Yıl	Gelirler	Maliyetler
2009	120.000	48.000
2010	108.000	60.000
2011	90.000	67.500
2012	30.000	18.000
Toplam	348.000 TL	193.500 TL

Bu nakit girişini sağlayan birim içindeki makinelerin net satış fiyatı, piyasada bilinen bir satıcıdan alınan kayıtlara başvurularak belirlenmiştir. Net satış fiyatı, tahmini elden çıkarma giderleri düşüldükten sonra 127.500 TL olarak hesaplanmıştır.

Kullanım değeri ise yukarıdaki tabloda belirtilen beklenen nakit girişleri ve çıkışlarına başvurularak ve % 7 risk oranında iskonto edilerek belirlenmiştir. Bu verilerden hareketle bugünkü değer aşağıda gösterildiği gibi yaklaşık 136.735 TL olarak bulunmuştur.

Kullanım değerinin net satış fiyatını aşması nedeniyle, nakit girişi sağlayan bu birimin geri kazanılabilir tutarı, kullanım değeridir. Bu değer, varlık grubunun net defter değerinden daha düşük olmasından dolayı, 2008 yılının sonunda, 187.500 TL - 136.735 TL = 50.765 TL tutarında bir değer düşüklüğü ortaya çıkmıştır.

²⁸ Selçuk Uslu, "UMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü", İzmir Serbest Muhasebesi Mali Müşavirler Odası Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu VIII, İzmir, s.12.

Yıl	Nakit Akışları	Bugünkü Değer Faktörleri	Nakit Akışlarının Bugünkü Değeri
2009	72.000	0.93457	67.289,04
2010	48.000	0.87343	41.924,64
2011	22.500	0.81629	18.366,53
2012	12.000	0.76289	9.154,68
Toplam	154.500 TL		136.734,89 TL

5. Sonuç

Ülkemizde vergi mevzuatı çerçevesinde yapılan değerlemelerde, en çok kullanılan yöntemin maliyet esası olmasına karşın, TMS uygulamalarında gerçeğe uygun değerle değerlemenin ön plana çıktığı görülmektedir.

Değer düşüklüğü, mevzuatımız açısından çeşitli şekillerde uygulama olanağı bulan bir kavram olmasına rağmen, değer düşüklüğünün kapsamının, VUK' da özellikle emtia ile ilgili düzenlemeleri kapsayacak şekilde yapıldığı görülmektedir. Emsal bedeli uygulaması ise, birçok noktada mükelleflerin tercihine bırakılmasından ziyade vergi idaresince yapılan tespit ile gerçekleşmektedir. VUK' da yer alan bu hüküm ile amaçlanan ise işletmenin vergilendirilmesinde subjektifliği önlemektir. TMS'ler ile amaçlanan temel hedefin finansal tabloların kullanıcılarına güvenilir bilgi sunmak olduğu düşünülürse, bu hedefi VUK ile çelişmektedir.

TMS'ler, mesleki yargının ön plana çıkarılması, tahmin gibi çeşitli yöntemler ile işletmeler arasında farklı muhasebe politikalar uygulanabilmesine olanak sağlayarak finansal tabloların karşılaştırılabilirliğini bir ölçüde azaltması nedeni ile eleştirilmektedir. Ayrıca, "Tutarlılık" ve "İhtiyatlılık" kavramlarının yoğun şekilde hissedildiği mevzuatımızdaki düzenlemelerin aksine, ihtiyatlılık düzeyi farklı olan ve ihtiyaca uygunluk ve güvenilirlik ara-

sında tercihini genellikle ihtiyaca uygunluk açısından kullanması nedeni ile de eleştirilen TMS'ler, mevzuatımız açısından köklü değişiklikler getirmektedir. Ülkemizde halka açık işletmelerde kısmen uygulanmakta olan TMS'lerin, ülkemizdeki diğer işletmelerde de sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi ve dünyadaki muhasebe politikalarına uyumlaştırma sürecinin sağlanabilmesi için başta ilgili kuruluşlara, sonra ise standart uygulayıcılarına sorumluluklar düşmektedir.

Kaynakça

- Başak Akgül Ataman, Hüseyin Akay, **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, 2. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2004.
- B.Epstein,A.Mirza, **IFRS: Interpretation and Application of International Accounting and Financial Reporting Standarts**, ABD:Wiley,2005.
- Cemal İbiş, Yakup Selvi, Fatih Yılmaz, Barış Sipahi, Volkan Demir, Kerem Saroğlu, **"Seçilmiş Türkiye Finansal Raporlama Standartları"**, İSMMMO Yayınları, Yayın No:99, s.137
- Gürbüz Gökçen, Başak Ataman Akgül ve Cemal Çakıcı, **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları**, İstanbul: Beta Basım, 2006.
- Hennie Van Greuning, **International Financial Reporting Standarts, A Pratical Guide**, The World Bank, Washington D.C.,2005.
- IAS 36: Impairment of Assets, <http://www.iasplus.com/standard/ias36.htm>, (24 Ağustos 2009)
- IASB, **International Financial Reporting Standarts 2004**, London.
- TMSK, **Varlıklarda Değer Düşüklüğüne İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 36) Hakkında Tebliğ Sıra No: 28**, 2006, http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=38 (20 Ağustos 2009)
- Ümit Gücenme ve Ayten Poroy Arsoy, **"Muhasebe Standartlarına Göre Maddi duran Varlıklarda Değer Artış ve Azalışların Tespiti ve Kaydı"**, Analiz, Cilt:5, Sayı:14 (Ekim,2005)